

MAHLLALAR – IJTIMOY O‘ZINI-O‘ZI BOSHQARISH ORGANI

Xafizov Abobakirxon Raximullo o‘g‘li – University of Management and Future Technologies universiteti, 312-guruh talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqola mahallalar ijtimoiy o‘zimni-o‘zi boshqarish organi sifatida jamiyatning turli qatlamlariga yordam ko‘rsatishda qanday faoliyat yuritishini tahlil qiladi. Maqola ijtimoiy yordam va qo‘llab-quvvatlashning muhim aspektlarini yoritib, mahallalarning jamiyatdagi zaif qatlamlarga yordam berish, shuningdek, ular bilan ishlashda davlat va jamoat tashabbuslari qanday o‘rin tutishini ko‘rsatadi. Mahallalar o‘z ichki tizimida yordam ko‘rsatish, ijtimoiy adolatni ta‘minlash va ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashda asosiy vazifalarni bajaradi. Ushbu maqolada mahallalarning turli ijtimoiy yordam dasturlari, ularning samaradorligi va muammolari hamda mumkin bo‘lgan yechimlar keltirilgan.*

Kalit so‘zlar: *Mahallalar, ijtimoiy yordam, qo‘llab-quvvatlash, ijtimoiy barqarorlik, kam ta‘minlangan oilalar, nogironlar, keksalar, xayriya tadbirlari, yordam dasturlari, mahalla organlari*

Kirish

Mahalla - har bir jamiyatning asosiy va ajralmas tarkibiy qismi bo‘lib, nafaqat yashash joyi, balki aholi o‘rtasidagi ijtimoiy aloqalar va yordam ko‘rsatish mexanizmlarini tashkil etuvchi muhim bir tuzilma hisoblanadi. Ijtimoiy o‘zimni-o‘zi boshqarish organi sifatida mahallalar ijtimoiy muammolarni hal qilishda, aholining hayot sifatini yaxshilashda va jamiyatning ijtimoiy barqarorligini ta‘minlashda markaziy o‘rin tutadi. Ayniqsa, ijtimoiy yordam va qo‘llab-quvvatlash sohasida mahallalar ahamiyatli rol o‘ynaydi. Mahalla ijtimoiy yordamni ko‘rsatishning turli shakllarini amalga oshirish, davlatning ijtimoiy siyosatida ishtirok etish va mahallalararo hamkorlikni rivojlantirish orqali aholining eng himoyaga muhtoj qatlamlariga yordam beradi.

Mahallalar faqatgina odamlar yashaydigan joylar emas, balki jamiyatda yuzaga kelgan turli ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy muammolarga javob beradigan,

resurslarni taqsimlash, aholining ehtiyojlarini aniqlash va ularga yordam berish bo'yicha muhim vazifalarni bajaradigan ijtimoiy institutlardir. Ularning asosiy vazifasi shaxsiy va jamoaviy manfaatlarni muvozanatlash, ijtimoiy adolatni ta'minlash va iqtisodiy qiyinchiliklarga duch kelgan oilalar, nogironlar, keksalar kabi jamiyatning eng zaif qatlamlarini qo'llab-quvvatlashdir.

Mahallaning roli va ahamiyati

Mahallaning roli jamiyatdagi o'zgarishlarga moslashish va uning ehtiyojlarini qondirish bilan chambarchas bog'liqdir. Bugungi kunda mahallalar, ayniqsa, ijtimoiy yordam va qo'llab-quvvatlash sohasida kuchli bir tizim sifatida faoliyat yuritadi. Jamiyatda aholining ehtiyojlari va ijtimoiy muammolari o'zgarib borayotgan sharoitda, mahallalar o'z faoliyatlarini optimallashtirish va ijtimoiy yordamni yanada samarali tashkil etishga intilmoqda. Mahallalar o'zlarini ijtimoiy boshqarish organi sifatida faoliyat ko'rsatish orqali, nafaqat aholining kundalik ehtiyojlarini qondiradi, balki jamiyatda ijtimoiy tenglik va barqarorlikni saqlashga ham hissa qo'shadi.

Mahallalar tizimi jamiyatdagi o'zgartirishlar va rivojlanishga qarab, o'z faoliyatini takomillashtiradi. Mahallalar ijtimoiy yordam va qo'llab-quvvatlashni nafaqat davlat tomonidan ajratiladigan mablag'lar orqali amalga oshiradi, balki jamoatchilik, tadbirkorlar, xayriya tashkilotlari bilan hamkorlikda qo'shimcha resurslar yaratishga ham erishmoqda. Mahalla ijtimoiy yordamni taqsimlashda, yordamga muhtoj shaxslarning ehtiyojlarini aniqlash va bu ehtiyojlarga mos ravishda yordam ko'rsatish bo'yicha muhim ishlar olib boradi.

Kirishda ta'kidlanishicha, mahallaning ijtimoiy yordam va qo'llab-quvvatlash sohasidagi faolligi jamiyatning o'zgaruvchan talablariga javob berish, ijtimoiy adolatni ta'minlash va o'zgarishlarga moslashish qobiliyatini kuchaytiradi. Ijtimoiy yordam va qo'llab-quvvatlashni samarali tashkil etish orqali mahallalar jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni saqlab qolish va aholining turmush darajasini yaxshilashga katta hissa qo'shadi.

Ijtimoiy yordam va qo'llab-quvvatlash

Mahallalar ijtimoiy hayotning muhim tarkibiy qismi bo'lib, ular aholining ehtiyojmand qatlamlariga yordam berish va jamiyatning ijtimoiy barqarorligini

ta'minlashda katta rol o'ynaydi. Ijtimoiy yordam va qo'llab-quvvatlash mahallalarning asosiy vazifalaridan biri bo'lib, u kam ta'minlangan oilalar, nogironlar, yolg'iz keksa kishilar, yetim bolalar va boshqa yordamga muhtoj shaxslarni qo'llab-quvvatlashni o'z ichiga oladi.

Mahallalar ijtimoiy yordam ko'rsatishda nafaqat davlat dasturlarini amalga oshiradi, balki mahalliy tadbirkorlar, homiylar va jamiyat faollari bilan hamkorlik qilib, yordamga muhtoj oilalar uchun qo'shimcha mablag'lar ajratilishiga ko'maklashadi. Ushbu yo'nalish bo'yicha quyidagi asosiy yo'nalishlar mavjud:

Mahallalar kam ta'minlangan oilalarni aniqlash va ularga yordam ko'rsatish bo'yicha doimiy ravishda ish olib boradi. Buning uchun:

- Har bir mahallada ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalar ro'yxati shakllantiriladi;
- Davlat tomonidan ajratilgan moddiy yordam, pensiya va nafaqalar o'z vaqtida yetkazilishi nazorat qilinadi;

Mahalliy tadbirkorlar va homiylarning ko'magi bilan oziq-ovqat, kiyim-kechak va boshqa zarur mahsulotlar tarqatiladi. Ayniqsa, pandemiya, tabiiy ofatlar yoki iqtisodiy qiyinchiliklar davrida mahallalar aholining eng zaif qatlamlariga yordam berishda muhim rol o'ynaydi.

Nogironligi bor fuqarolar va yolg'iz yashovchi keksalar jamiyatning eng himoyaga muhtoj qatlamlaridan biri hisoblanadi. Mahallalar ularga quyidagi yo'nalishlarda yordam ko'rsatadi:

- Nogironlar va keksa kishilarga bepul tibbiy ko'riklar tashkil etiladi;
- Maxsus yordam mablag'lari va nogironlik aravachalari, eshitish yoki ko'rish moslamalari bilan ta'minlash bo'yicha homiylar jalb qilinadi;

Ko'ngillilar va mahalla faollari tomonidan yolg'iz keksalar uylariga borib, ularga yordam berish, oziq-ovqat yetkazish, uy ishlariga yordamlashish tashkillashtiriladi. Ba'zi mahallalarda keksalar uchun maxsus dam olish markazlari yoki suhbatlashish klublari tashkil etilib, ularning jamiyat bilan aloqasi yo'qolmasligi ta'minlanadi.

Xulosa

Mahalla – jamiyatning eng muhim bo‘g‘inlaridan biri bo‘lib, uning ijtimoiy barqarorlik va birdamlikni ta‘minlashdagi o‘rni juda muhimdir. Ushbu maqolada mahallalarning ijtimoiy o‘zimni-o‘zi boshqarish organi sifatidagi roli va ahamiyati, ayniqsa, ijtimoiy yordam va qo‘llab-quvvatlash tizimidagi o‘rni keng yoritildi. Mahallalar nafaqat davlat tomonidan belgilangan vazifalarni bajaruvchi organ sifatida faoliyat yuritadi, balki mahalliy aholi manfaatlarini himoya qilish, kam ta‘minlangan va ehtiyojmand qatlamlarga yordam ko‘rsatish, jamiyatning ijtimoiy barqarorligini ta‘minlash kabi muhim masalalarda ham yetakchi o‘rin tutadi.

Bugungi kunda mahallalarning ijtimoiy yordam dasturlarini tashkil etish va aholiga manzilli yordam ko‘rsatishdagi samaradorligi ortib bormoqda. Xususan, keksalar, nogironlar, yetim bolalar va kam ta‘minlangan oilalar uchun maxsus yordam dasturlari ishlab chiqilmoqda va amaliyotga joriy etilmoqda. Ushbu tizim mahallaning mahalliy darajada faoliyat yuritish imkoniyatlarini kengaytiradi va aholining ehtiyojlariga mos ravishda ijtimoiy yordam ko‘rsatishga imkon beradi. Shu bilan birga, mahallalar aholining ijtimoiy-iqtisodiy muammolarini hal qilishda mustaqil qaror qabul qilish, jamiyat a‘zolari o‘rtasida hamkorlik va birdamlikni mustahkamlash vazifalarini ham bajaradi.

Xulosa qilib aytganda, mahalla jamiyatdagi ijtimoiy birdamlik va barqarorlikni ta‘minlashda asosiy rolni o‘ynaydi. Uning samarali ishlashi natijasida aholining ehtiyojlari yaxshiroq qondiriladi, ijtimoiy tengsizlik kamayadi va jamiyatdagi umumiy farovonlik oshadi. Mahallalarning ijtimoiy yordam va qo‘llab-quvvatlashdagi o‘rni kelajakda yanada mustahkamlanib, zamonaviy texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar bilan boyitilishi lozim. Shu orqali mahallalar nafaqat davlat siyosatining bir qismi sifatida, balki jamiyatning mustaqil va faol boshqaruv organi sifatida ham o‘z mavqeini mustahkamlashi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sulaymon Amirqulovich Xaydarov. (2024). O‘quvchilarni tarbiyashda ijtimoiy fanlarni o‘qitishni didaktik imkoniyatlari. SCIENCE AND EDUCATION SCIENTIFIC JOURNAL. 5.1.B.271-275.

2. Хайдаров, С. (2023). Pedagogik faoliyatda o'qituvchi o'zida kompetentlik sifatlarini shakllantirishi. Цифровизация современного образования: проблема и решение, 1(1), 64–67.
3. Хайдаров, С. А. (2023). ТАРИХ ДАРСЛАРИДА САНЪАТ АСАРЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ УСУЛЛАРИ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(1/2), 92-96.
4. Хайдаров С. (2024). Spiritual influence on child education in families. Web of Teachers: Inderscience Research. 2 (11). 203-205.
5. Хайдаров С. (2025). Oilalar da farzand tarbiyasiga ruhiy ta'sir etkazish. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.
6. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.
7. Xaydarov S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish yo'llari. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 2(1). 91-94.
8. Xaydarov S.A. (2025). Yoshlarda vatanparvarlik hissin i tarbiyalashda Boburnoma asariga ishlangan miniatyuralarning ahamiyati. Til va adabiyot.uz. 2.11-12.